

Curiosity rozstřelovalo Mars lanškrounské AVX

Nepředstavitelně ostrý záblesk! A další! A další! Laser robotického vozítka Curiosity poprvé vystřeluje do povrchu Marsu. A úspěšně. Před pěti lety začala operace nazvaná Korunovace, jejíž příběh stále pokračuje. Cílem této

mise je zkoumat marsovskou horninu zhruba o velikosti mužské pěsti. Laser bombarduje horninu 30 impulzy v 10vteřinových intervalech. Síla každého impulzu je větší než milion wattů po dobu pěti miliardtin sekundy.

Je 20. srpna 2012 a česká technologie právě zanechává svou první stopu na Marsu v dějinách. A není to sci-fi. Laser sondy Curiosity, který se právě začíná zakusovat do povrchu rudé planety, totiž napájí multianodové tantalové kondenzátory firmy AVX, ze závodu ve východočeském Lanškrouně. Zde bylo vyvinuto a vyrobeno 630 unikátních kondenzátorů, napájejících laserový modul ChemCam (Chemistry and Camera) na palubě Curiosity,

zabodoval. Divize tantalové výroby firmy AVX totiž velkou banku 630 multianodových tantalových kondenzátorů sama vyvinula, kvalifikovala a vyrobila ve své továrně v Lanškrouně. Volba českého zhotovitele, posvěcená certifikáty ESA, byla založena na léty osvědčené a vysoce kvalitní technologii od AVX.

„Před pěti lety jsme s nadšením sledovali první kroky našich kondenzátorů po Marsu a přáli sondě, ať úspěšně plní své úkoly v plánované životnosti, která byla 23 měsíců. Dnes, po více než dvojnásobné době, kdy kondenzátory v Curiosity stále stejnou energií bombardují povrch Marsu, nás tato skutečnost naplňuje hrdostí na práci našich zaměstnanců a de-

signérů. A je závazkem pro další vesmírné výzvy,” říká Ing. Stanislav Zedníček, manažer vývoje tantalové divize AVX.

Příběh psaný válkou i Teslou

Příběh firmy AVX Czech Republic s.r.o., který (zatím) končí na Marsu, se začíná psát v desetitisícovém východočeském Lanškrouně v roce 1944. Tradici zdejšího elektronického průmyslu odstartoval v roce 1944 německý Siemens. Přesouvá sem výrobu elektrolytických kondenzátorů z Berlína, který je ke konci války díky leteckým náletům spojeneckých vojsk bez elektrického proudu. Siemens hledá místo „uprostřed ničeho“, kde může bezpečně pokračovat ve výrobě. A nachází.

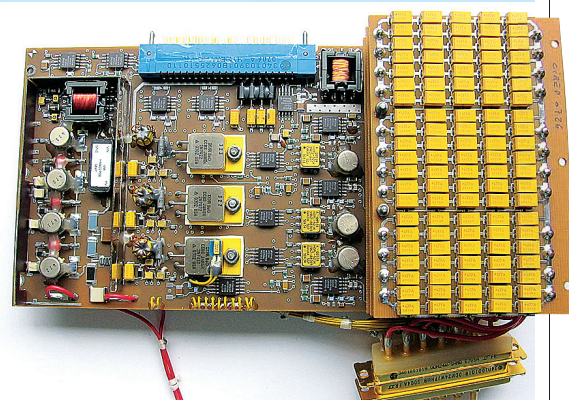
VOZÍTKO CURIOSITY S ČESKÝM KONDENZÁTOREM

Mise Curiosity na Mars odstartovala 26. listopadu 2011. Na rudé planetě přistála 6. srpna 2012 a od 20. srpna zde pracuje robotické vozítko Curiosity. Je vybaveno laserovým modulem ChemCam na analýzu hornin a napájeno 630 tantalovými kondenzátory, vyvinutými a vyrobenými firmou AVX v Lanškrouně. Ty umožňují, aby síla každého laserového impulzu přesáhla 1 milion wattů po dobu 5 miliardtin sekundy. Během mise již byly získány vzorky, díky nimž vědci potvrdili, že před miliardami let na Marsu skutečně mohly existovat podmínky pro výskyt života.

V ChemCam se nachází laser, kamera a teleskop na vztýčeném rameni, kterými lze zjistit složení hornin a půdy z výšky 2 m nad zemí. Laserové pulzy odpařují kousky hornin o velikosti špendlíkové hlavičky na vzdálenost až

7 metrů. Přitom vzniká záblesk světla, který je sledován dalekohledem. Optické vlákno z ramena dalekohledu přináší data do 20 cm dlouhého těla přístroje, které analyzuje světlo z ionizovaného materiálu a určí chemické složení cíle.

Za zmínku určitě stojí i to, že projekt Curiosity měl plánovanou životnost 23 měsíců. Přesto i v dubnu 2017, tedy za více než dvojnásobnou dobu plánované životnosti, je většina jeho funkcí v pořádku, včetně ChemCam modulu. ■

■ Laserová deska Curiosity je zčásti dílem společnosti AVX

Robotické vozítko Curiosity právě bombarduje laserem horninu na Marsu

jež na povrchu Marsu úspěšně přistálo 6. srpna 2012. ChemCam je kombinací malé chemické laboratoře a kamery. Je navržen k analýze chemického složení hornin na Marsu a k hledání známek mimozemského života na této planetě.

Kondenzátory na Marsu fungují i po 5 letech!

Laserový zdroj modulu ChemCam musel splnit vskutku extrémní požadavky: velmi malá velikost i váha v kontrastu s extrémním výkonem. Navíc musel být sestrojen výhradně z dobře zavedených, vysoce spolehlivých komponent. Rozhodně přitom nebylo náhodou, že společnost AVX se stala součástí americko-francouzského vývojářského týmu, který na Marsu úspěšně

laserem i díky technologii

■ Kondenzátory od AVX se používají v kosmických raketách

ve spotřební elektronice, automobilovém průmyslu, lékařství, leteckém a kosmickém průmyslu. Lanškrounský závod se zaměřuje zejména na kondenzátory špičkových parametrů pro speciální použití a další Hi-Rel (vysoko spolehlivostní) výrobky. Zdejší tým je navíc vývojovým centrem tantalové divize, která zahrnuje i závody v Japonsku a v El Salvadoru.

S ESA do vesmíru!

Jak jsme se již zmínili, AVX je mnoho let tradičním kvalifikovaným dodavatelem komponent pro Evropskou vesmírnou agenturu a její dodavatele a výrobce zařízení pro vesmírné programy Astrium, Thales, Thales Alenia, Alter, Ruag a další. V rámci první výzvy Czech Incentive Program získala firma AVX projekt na vývoj tantalového kondenzátoru s nízkým ESRem pro vesmírné použití. Ten byl úspěšně ukončen v roce 2012. Rok předtím byla firma oslovena s nabídkou na vývoj nových součástek – kondenzátorů v hermetických pouzdrech, na základě AVX patentu. Tento projekt byl též úspěšný a bude ukončen v letošním roce. V roce 2014 podepisuje AVX Czech Republic s ESA kontrakt na vývoj nejmenšího tantalového kondenzátoru na světě. Projekt je opět úspěšný a skončil začátkem roku 2017.

Od účasti na projektu Curiosity se kondenzátory z Lanškrouna dostaly do několika dalších evropských i mimoevropských vesmírných projektů. V současnosti aktivně připravuje pro ESA další vývoj a kvalifikaci nových výrobků. A dále rozšiřuje svou nabídku pro speciální aplikace ve zdravotnictví, leteckém, automobilovém či ropném průmyslu. ■

Kamil Miketa

Zdejší německé technologické zázemí přebírá v roce 1946 podnik Tesla, zabývající se – kromě elektrolytických kondenzátorů – i výrobou odporů, potenciometrů a feritových jader. V 1963 je v Tesle vyroben první tantalový kondenzátor a v roce 1990 první tantalový kondenzátor SMD určený pro povrchovou montáž.

O dva roky později je v Lanškrouně založena společnost AVX Czechoslovakia spol. s.r.o., později přejmenovaná na AVX Czech Republic s.r.o., jako dceřiná firma společnosti AVX Corporation. Firma AVX spatřila světlo světa v USA v roce 1971 jako AVX Corporation a od roku 1989 je jejím majoritním vlastníkem japonská společnost Kyocera Corporation.

Divize Tantalových kondenzátorů AVX Corporation je dnes předním světovým výrobcem širokého portfolia tantalových a niobových kondenzátorů pro aplikace

■ Curiosity na Marsu „přesluhuje“ už více než dva roky. České technologie fungují na výbornou i v drsných podmínkách rudé planety

